

На підставі огляду світового досвіду розвитку технологічних парків розглянемо декілька моделей технопарків¹.

- «Американська» (в основу покладено державне фінансування та використання інвестицій юридичних осіб). За такою моделлю функціонує найбільш відомий в світі технопарк, створений у США під назвою «Силіконова долина» на базі Стенфордського університету.

- «Європейська» (базується на залученні державних інвестиційних дотацій). Найбільшу частку державного фінансування одержують технопарки Бельгії (близько 100%), Німеччини, Нідерландів (62-78%). На території Франції відомим є технопарк «Metz-200», до складу якого входить понад 180 компаній («IBM», «Daewoo», «Bosch» тощо).

- «Ірландська». Особливістю діяльності технопарку є вузька спеціалізація (ІТ-технології) та надання державних гарантій при одержанні замовлень у сфері ІТ-технологій.

- «Фінська» (являє собою високоефективний механізм приватно-державного партнерства). Рівень державного фінансування наукових витрат залишається одним із найбільш високих в економічно розвинених країнах. Університети займаються фундаментальними дослідженнями, які фінансуються переважно державою. Приватний сектор займається новими та перспективними ННТР, а також замовляє їх в університетів. Таке співробітництво між приватним та державним секторами є важливим механізмом обміну знаннями та науковими розробками, які необхідні для розвитку промисловості.

- «Японська» (технопарки створено за рахунок залучення коштів держави).

2.5. Бізнес-інкубатори

Терміни

Бізнес-інкубатор – організація, яка надає на певних умовах і на певний час спеціально обладнані приміщення та інше майно суб'єктам малого та середнього підприємництва, що розпочинають свою діяльність, з метою сприяння у набутті ними фінансової самостійності².

Бізнес-інкубатор – організація, метою якої є підтримка нових малих підприємств та підприємців, які через брак фінансових ресурсів, відсутність досвіду та (або) кваліфікації не можуть реалізовувати свої проекти поза бізнес-інкубатором.³

¹ Бойко О. М. Технологічні парки як механізм стимулювання інноваційної діяльності реального сектору економіки держави. *Економіка і управління*. 2016. № 3. С. 40. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econupr_2016_3_7.

² Порядок реєстрації організацій, діяльність яких спрямована на задоволення потреб суб'єктів малого та середнього підприємництва: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2009 р. № 510 (Постанова втратила чинність на підставі Постанови КМ № 1107 (1107-2012-п) від 28.11.2012 р.)

³ Slesarev M. A. Guidelines for creating a business incubator. URL: https://unece.org/fileadmin/DAM/SPECA/documents/kdb/2019/Moscow_event/8._%D0%A1%D0%BE%D0%B7%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B5_%D0%B1%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81-%D0%B8%D0%BD%D0%BA%D1%83%D0%B1%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B0_ENG.pdf

Інкубатор – організація, створена для підтримки розвитку стартап-компаній протягом перших років їх існування. Інкубатори можуть забезпечити приміщення, офіси та лабораторні приміщення, які спільно підтримують стартапи, а також ресурси та програми розвитку, потенційно включаючи програми наставництва. Інкубатори відрізняються від акселераторів тим, що останні, як правило, спеціалізуються на сприянні стартапам для зростання за короткий проміжок часу, тоді як перші орієнтовані на розвиток компанії та її продукту протягом більш тривалого періоду¹.

Бізнес-інкубатор – інституція, що формує інноваційну структуру держави².

Бізнес-інкубатор – організація, яка надає на певних умовах і на певний час спеціально обладнані приміщення та інше майно суб'єктам малого та середнього підприємництва, що розпочинають свою діяльність, з метою сприяння у набутті ними фінансової самостійності³.

Нормативно-правове регулювання

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
2. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
3. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19-20. № 21-22. Ст. 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>.
4. Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. С. 266. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>.
5. Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні: Закон України від 08.09.2011 № 3715-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2012. № 19-20. Ст. 166. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3715-17#Text>.
6. Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки : Закон України від 11.07.2001 № 2623-III. *Голос України*. 2001. № 136. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2623-14#Text>.
7. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні: Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 201. № 3. Ст. 23. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text>.
8. Концепція розвитку національної інноваційної системи: схвалена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 червня 2009 р. № 680-р. *Офіційний вісник України*. 2009. № 47. С 533. Ст. 1593. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/680-2009-%D1%80#Text>.

Використана література

1. Slesarev M. A. Guidelines for creating a business incubator. URL: https://unece.org/fileadmin/DAM/SPECA/documents/kdb/2019/Moscow_event/8._%D0%A1%D0%BE%D0%B7%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B5_%D0%B1%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81-

¹ FundingSage, LLC. URL:<http://fundingsage.com/entrepreneur-dictionary-for-startups/>.

² Закон України «Про інноваційну діяльність» № 40-IV від 4 липня 2002 р. *Урядовий кур'єр*. 2002. № 143.

³ Про затвердження Порядку реєстрації організацій, діяльність яких спрямована на задоволення потреб суб'єктів малого та середнього підприємництва : Постанова Кабінету Міністрів України № 510 від 21.05.2009 р. URL: <http://www.ligazakon.ua/>.

- %D0%B8%D0%BD%D0%BA%D1%83%D0%B1%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B0_ENG.pdf
2. Порядок реєстрації організацій, діяльність яких спрямована на задоволення потреб суб'єктів малого та середнього підприємництва: Постанова КМУ від 21.05.2009 р. № 510 (Постанова втратила чинність на підставі Постанови КМУ від 28.11.2012 р. № 1107). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/510-2009-%D0%BF#Text>.
 3. Паламарчук О. М. Особливості функціонування бізнес-інкубаторів в Україні. *Економічний вісник університету*. 2014. Вип. 22(1).С. 99-104 URL: [http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=ecvu_2014_22\(1\)_19](http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=ecvu_2014_22(1)_19).
 4. Офіційний сайт бізнес-інкубатору Центр НУ «Львівська політехніка». URL: <http://incubator.lp.edu.ua/>.
 5. Офіційний сайт бізнес-інкубатору Київського національного університету економіки України ім. В. Гетьмана. URL: https://kneu.edu.ua/ua/student_life/public_studentorganizations/studentskyj_biznes_inkubator_kneu/.
 6. Офіційний сайт бізнес-інкубатору Центру розвитку підприємництва «Бізнес інкубатор Національного горного університету. URL: <http://bi.nmu.org.ua/>.
 7. Офіційний сайт Бізнес інкубатор «Молодіжний бізнес центр» Київського національного університету технологій та дизайну. URL: http://knutd.com.ua/students/Youth_Business_Center.
 8. Офіційний сайт Полтавського бізнес інкубатора. URL: <http://polbi.org.ua/>.
 9. Офіційний сайт ТОВ «Технології природи». URL: <http://naturetechs.com/>.

Рекомендована література

10. Білий М. М. Бізнес-інкубатори: особливості створення та функціонування в Україні та світі. *Маркетинг і контролінг: сучасні виклики підприємництва*. Київ, 201. С. 80-83. URL: <http://elar.nung.edu.ua/bitstream/123456789/6090/1/6695p.pdf>.
11. Завадяк Р. І., Копусяк Я.Ф. Теоретичні основи функціонування та види бізнес-інкубаторів в Україні. *Науковий вісник Ужгородського університету*. Серія «Економіка». 2014. № 2 (43). С. 78-81. URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjz9NKyrvrAhWItIsKHfvzC-cQFjAAegQIBRAB&url=http%3A%2F%2Ffirbis-nbuv.gov.ua%2Fcgi-bin%2Ffirbis_nbuv%2Fcgiirbis_64.exe%3FC21COM%3D2%26I21DBN%3DUJRN%26P21DBN%3DUJRN%26IMAGE_FILE_DOWNLOAD%3D1%26Image_file_name%3DPDF%2FNvuues_2014_2_17.pdf&usg=AOvVaw2K5b_XvfHUhaz9N4YoFPp6.
12. Кожевина Н., Яремій В. Бізнес інкубація в Україні — проблеми та перспективи розвитку. Українська асоціація бізнес-інкубаторів та інноваційних центрів. URL: <http://www.novekolo.info/ru/opytbiznesinkubatsii/ukrainskij-opyt/142-analiticheskij-material-biznes-inkubatsiya-v-ukraineproblemy-i-perspektivy-razvitiya>
13. Новіков Є. А., Свідунова Л. В. Правовий статус бізнес-інкубаторів і акселераторів як форма підтримки інноваційних проектів: досвід Польщі. *Інноваційна система та інформаційні технології в сучасній науці: матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції* (м. Харків, 20 жовтня 2017 р.). Харків, 2017. С. 85-90. URL: https://ndipzir.org.ua/wp-content/uploads/2018/03/Novikov_Svidunova.pdf.
14. Фінагіна О. В. Наукові засади теорії та практики сучасного бізнес-інкубування. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету*. Серія: Економічні науки. Вип. 40. Черкаси: ЧДТУ, 2015. Частина III. С. 5-9. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S2

1 CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Znpchdtu_2015_40(3)___3.

15. Філіппов В.Ю. Порівняльний аналіз розвитку бізнес-інкубаторів в Україні та світі. URL: http://econa.at.ua/Vypusk_8/p1/filipov.pdf.
16. Якушев О. В. Регіональні аспекти розвитку бізнес-інкубаторів у світі. *Економіка і організація управління*. 2016. № 2 (22), С. 116-125. URL: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKewi0n8CNy7vrAhUOmYsKHcneB14QFjAAegQIAxAB&url=http%3A%2F%2Fjeou.donnu.edu.ua%2Farticle%2Fdownload%2F4802%2F4833&usg=AOvVaw3H-fCMNpEYEyu6N3rVxO77>.

Коментар

Після здобуття Україною незалежності активного розвитку набули різноманітні форми підприємницької діяльності. Не оминула тієї тенденції і сфера інноваційних технологій.

Особливу увагу привертає діяльність бізнес-інкубаторів.

Варто зазначити, що у чинному на сьогодні національному законодавстві відсутнє визначення «бізнес-інкубатор». Однак його можна знайти, аналізуючи наукові праці правників з цього питання. Зокрема, на думку О. М. Паламарчука, бізнес-інкубатори – це структури, що надають допомогу новим компаніям на етапі їх організації та становлення¹. Це один з варіантів тих організаційних форм взаємодії науки і підприємництва, що являє собою складний багатофункціональний комплекс, який забезпечує, поряд з іншим, сприятливі умови для ефективної діяльності новоутворених малих інноваційних організацій, які реалізують цікаві наукові ідеї.

Натомість в іноземних країнах зустрічається нормативне визначення бізнес-інкубаторів. Так, наприклад, в законодавстві Італії (декрет 179/2012) закріплено поняття сертифікованого інкубатора як акціонерного товариства, яке створене в кооперативній формі, має місцезнаходження в Італії, пропонує послуги з підтримки заснування та розвитку інноваційних стартапів стартапів інноваційний та відповідає наступним вимогам:

- має приміщення, включаючи нерухомість, придатну для розміщення інноваційних стартапів, таких як зарезервовані місця для встановлення обладнання для тестування, власне тестування, перевірки чи дослідження;
- має належне обладнання для діяльності інноваційних стартапів, таких як системи надширококутвого доступу до Інтернету, зали засідань, обладнання для випробувань, моделей або прототипів;
- керування вказаним інкубатором здійснюють люди, що мають визнаний досвід у бізнесі та інноваціях та мають у своєму розпорядженні постійний склад персоналу з питань технічного та управлінського консультування ;
- вказаний інкубатор регулярно співпрацює з університетами, дослідницькими центрами, державними установами та фінансовими партнерами, які здійснюють діяльність та проекти, пов'язані з інноваційними стартапами;

¹ Паламарчук О. М. Особливості функціонування бізнес-інкубаторів в Україні. *Економічний вісник університету*. 2014. Вип. 22(1). С. 99-104.

інкубатор має належний та перевірений досвід підтримки інноваційних стартапів.¹

Міністерство освіти та технологій Бразилії визначило бізнес-інкубатор як організацію або структуру, що має на меті стимулювання або забезпечення матеріально-технічної, управлінської та технологічної підтримки інноваційного та наукоємного підприємництва з метою сприяння створенню та розвитку компаній, що мають орієнтованість на інновації.²

До функціональних завдань бізнес-інкубатора у сфері надання послуг суб'єктам малого підприємництва слід віднести консалтингові послуги; надання офісних приміщень; допомога в проектуванні бізнес-планів; допомога в пошуку джерел фінансування; підтримка проекту на початкових стадіях; аналіз ринкового середовища та конкурентів; прокат наукового і технологічного устаткування на певний період; технічно-адміністративне обслуговування (пошта, Інтернет, телефон, факс, ксерокс, офіс-секретар тощо); інформаційне та рекламне забезпечення; здійснення юридичних та бухгалтерських послуг; послуги у сфері оцінки бізнесу, ризику ведення бізнесу та ін.

Стосовно місця бізнес-інкубаторів в системі інноваційних відносин, то існують такі варіанти його визначення: 1) бізнес-інкубатори виступають в якості своєрідного патентного бюро, яке залучає відповідних фахівців у даній галузі та надає інформаційно-консультаційні послуги; 2) виступає як платформа або посередник між інвестором та винахідником.

М. А. Слесарев виділяє наступні основні типи бізнес-інкубаторів:

- 1) бізнес-інкубатор в університетах;
- 2) бізнес-інкубатор у технопарках;
- 3) державні бізнес-інкубатори;
- 4) приватні бізнес-інкубатори;
- 5) віртуальні бізнес-інкубатори.³

Наступним питанням є особливості організаційно-правової форми бізнес-інкубаторів.

Так бізнес-інкубатори зазвичай створюються на базі наукових парків та інших інноваційних структур і виконують функції з матеріально-технічного забезпечення розвитку інновацій та створення малих та середніх підприємств. Однак у функціонуванні структури спостерігається превалювання іншої організаційно-правової форми – громадська організація (24 суб'єкта з 46), тоді як суб'єкти господарювання реєстровані лише 6 бізнес-інкубаторів.

¹ Incubatori certificati. Ministero dello sviluppo economico. URL: <https://www.mise.gov.it/index.php/it/impresa/competitivita-e-nuove-imprese/start-up-innovative/incubatori-certificati>

² Fernandes P. W. V. Natureza jurídica de incubadoras e aceleradores e sua relação contratual com start-ups. URL: http://www.bpbc.com.br/en/legal-nature-of-incubators-and-accelerators-and-their-contractual-relationship-with-start-ups/#_ftn18

³ Slesarev M. A. Guidelines for creating a business incubator. URL: https://unece.org/fileadmin/DAM/SPECA/documents/kdb/2019/Moscow_event/8._%D0%A1%D0%BE%D0%B7%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D0%B5_%D0%B1%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B5%D1%81-%D0%B8%D0%BD%D0%BA%D1%83%D0%B1%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%80%D0%B0_ENG.pdf

Крім того, значна кількість бізнес-інкубаторів, заснована при закладах вищої освіти (далі – ЗВО). Наприклад, «Інкубатор Центр» (бізнес-інкубатор) Національного університету «Львівська політехніка»¹, студентський бізнес-інкубатор Київського національного університету економіки України ім. В. Гетьмана,² Центр розвитку підприємництва «Бізнес-інкубатор Національного гірничого університету»,³ Бізнес-інкубатор «Молодіжний бізнес центр» Київського національного університету технологій та дизайну,⁴ Ківерцівський бізнес-інкубатор Волинського інституту економіки та менеджменту тощо. Дані в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань про ці структури відсутні, тому можна говорити про те, що вони не виступають в якості самостійного учасника інвестиційних правовідносин як юридична особа. У свою чергу для суб'єкта, який їх заснував це є додатковою або непрофільною діяльністю, яка є недостатньо ефективною на практиці. Це пов'язано з деякими факторами в тому числі з тим, що дана діяльність спрямована на роботу з бізнес проектами самої організації і не працює в конкурентних ринкових умовах (для ЗВО основу функціонування бізнес-інкубаторів складають розробки студентів).

Однак деякі ЗВО мають при своїй структурі відокремлені бізнес-інкубатори, які виступають як самостійні суб'єкти правовідносин.

Необхідно звернути увагу, що діяльність українських бізнес-інкубаторів часто характеризується наявністю певної неузгодженості організаційно-правової форми та реально здійснюваної діяльності.

Розглянемо деякі приклади.

Полтавський бізнес-інкубатор зареєстрований в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань як громадська організація, натомість на офіційному сайті вказує, що здійснює вивід продукції на ринок, започатковує бізнес тощо⁵. Таким чином дана сфера потребує інвестування та діяльності як суб'єкта господарювання, що суперечить змісту компетенції громадської організації.

Товариство з обмеженою відповідальністю «Технології природи» не позиціонує себе як бізнес-інкубатор. Воно виступає в якості інноваційного підприємства — суб'єкта інноваційної діяльності, але фактично, відповідно до інформації на сайті, виконує функції бізнес-інкубатора⁶.

Таким чином, підсумовуючи вище викладене, можна зробити висновок про те, що діяльність бізнес-інкубаторів в Україні є багатогранною та неврегульованою

¹ Офіційний сайт бізнес-інкубатору Центр НУ «Львівська політехніка». URL: <http://incubator.lp.edu.ua/>.

² Офіційний сайт бізнес-інкубатору Київського національного університету економіки України ім. В. Гетьмана. URL: https://kneu.edu.ua/ua/student_life/public_studentorganizations/studentskyj_biznes_inkubator_kneu/.

³ Офіційний сайт бізнес-інкубатору Центру розвитку підприємництва «Бізнес інкубатор Національного гірничого університету. URL: <http://bi.nmu.org.ua/>.

⁴ Офіційний сайт Бізнес інкубатор «Молодіжний бізнес центр» Київського національного університету технологій та дизайну. URL: http://knutd.com.ua/students/Youth_Business_Center.

⁵ Офіційний сайт Полтавського бізнес інкубатора. URL: <http://polbi.org.ua/>.

⁶ Офіційний сайт ТОВ «Технології природи». URL: <http://naturetechs.com/>.

на законодавчому рівні. Значна кількість цих установ потребує детальної регламентації своєї діяльності з метою вироблення єдиної схеми функціонування та запобігання порушення вимогам чинного законодавства.

Разом з тим, на нашу думку, найбільш доцільною організаційно-правовою формою функціонування бізнес-інкубаторів як суб'єктів господарювання є товариства з обмеженою відповідальністю (ТОВ). Це пов'язано з низкою переваг організаційного та правового характеру, які можуть використовувати такі суб'єкти, здійснюючи свою спеціалізовану діяльність. Зокрема, серед переваг створення інноваційних структур у організаційно-правовій формі ТОВ, можливо назвати таке:

1. Порядок формування статутного капіталу та види вкладів учасників. Так, відповідно до ст. 13 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» вкладом учасника товариства можуть бути гроші, цінні папери, інше майно, якщо інше не встановлено законом. Така норма створює розширене коло можливостей складу статутного капіталу, що забезпечує належне функціонування інноваційної структури.

2. Порядок передачі дивідендів у державні структури.

3. Специфіка відповідальності. Відповідно до ст. 3 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» товариство несе відповідальність за своїми зобов'язаннями всім належним йому майном. Товариство не відповідає за зобов'язаннями своїх учасників.

2.6. Бізнес-ангели

Терміни

Бізнес-ангел – це суб'єкт інноваційної інфраструктури, що здійснює інвестування у високоризикові, переважно інноваційні, малі та середні підприємства й стартапи.

Ангельські інвестори / бізнес-ангели – складні, акредитовані приватні інвестори, які вирішили зробити інвестиції на ранніх стадіях (час, досвід та гроші) у стартові компанії¹.

Ангельські інвестиції – інвестиції (з високим ризиком), здійснені бізнес-ангелами, що забезпечують початкове фінансування для стартапів. Ангели інвестують, підтримуючи компанії фінансово та з точки зору досвіду та особистих мереж в обмін на власний капітал².

Нормативно-правове регулювання

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.

¹ Ewing Marion Kauffman Foundation (2000). URL: http://www.pnl.gov/edo/media/angel_glossary.pdf (EMKF).

² Там само.